

RODINA A DOMÁCNOST (RD)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **rodina a domácnost** vychází ze vzdělávacího okruhu **rodinná výchova**, který je součástí vzdělávací oblasti **odborné činnosti**.

Vyučovací předmět **rodina a domácnost** je věnován přípravě žáků na rodinný život a rodičovství. Respektuje osobnost žáka a rovnoměrně rozvíjí jeho fyzické i psychické předpoklady pro sociální adaptaci a založení rodiny.

Vyučovací předmět **rodina a domácnost** pomáhá žákům získávat a upevňovat znalosti a dovednosti nutné pro fungování rodiny a partnerských vztahů, péči o domácnost, řešení ekonomických stránek rodinného života, péči o děti a jejich výchovu. Součástí výuky je také poznávání práv a povinností v oblasti rodinného života a seznámení s možnostmi odborné pomoci při řešení krizových situací.

▣ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu je rozdělen do tematických okruhů:

- **rodina a rodinné soužití**
- **biologie člověka**
- **sexuální výchova**
- **péče o dítě**
- **domácnost**

Z názvů jednotlivých tematických okruhů je zřejmý obsah učiva, který je v jejich rámci realizován.

Vyučovací předmět **rodina a domácnost** se vyučuje v 1. i 2. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1. ročník	2. ročník
Počet hodin	3	3

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **matematika** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 20 – 44).

Výuka vyučovacího předmětu **rodina a domácnost** může probíhat v kmenových třídách, ale převážná část výuky je uskutečňována v odborných učebnách – cvičném bytu, školní kuchyni, šicí dílně a prádelně. K výuce je využívána i učebna výpočetní techniky a univerzální učebna s interaktivní tabulí a interaktivním displayem.

▣ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

Klíčové kompetence

● **Kompetence k učení**

- motivujeme k učení; nároky přizpůsobujeme individuálním možnostem žáků, a tak umožňujeme každému žákovi zažít pocit úspěchu
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace, oceňujeme snahu a individuální pokrok
- žákům zadáváme úkoly prakticky využitelné v jejich každodenním životě
- učíme žáky samostatně pracovat podle návodu (v textu vyhledat základní informace a řídit se jimi)
- učíme žáky pracovat s různými zdroji informací (internet, knihy, odborné články apod.)
- učíme trpělivosti, povzbuzujeme

• Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky nebát se problémů, ale chápat je jako běžnou a přirozenou součást každodenního života
- učíme žáky hledat příčiny problémů
- seznamujeme žáky s různými možnostmi řešení problémů (učíme je, kde vyhledat pomoc)
- nacvičujeme řešení konkrétních krizových situací (ohrožení vlastní osoby, ohrožení druhých osob)
- seznamujeme žáky s činností různých pomáhajících organizací, nacvičujeme komunikaci s pomáhajícími organizacemi
- učíme žáky přivolat pomoc v krizových a život ohrožujících situacích
- učíme žáky spolupracovat při řešení problémů - vyslechnout názory druhých, klidnými argumenty obhajovat své názory a hledat řešení přijatelné pro všechny členy skupiny
- učíme žáky požádat vhodnou formou o pomoc při řešení problémů
- učíme žáky přijímat důsledky svých rozhodnutí při řešení problémů
- učíme žáky předcházet problémům zodpovědným přístupem k práci i osobnímu životu

• Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k jasnému a srozumitelnému vyjadřování
- rozvíjíme slovní zásobu žáků, vedeme žáky k porozumění a aktivnímu používání základních odborných termínů
- nacvičujeme komunikaci s pomáhajícími organizacemi
- nacvičujeme přivolání pomoci v krizových a život ohrožujících situacích (stručně a srozumitelně popsat situaci)
- učíme žáky respektovat základní komunikační pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího jako základ účinné komunikace)
- učíme žáky pravidlům komunikace při skupinové spolupráci, vyslechnout a respektovat názor druhého, obhajovat svůj názor pomocí klidných argumentů
- dbáme na kulturní úroveň komunikace, netolerujeme nezdvořilé a vulgární vyjadřování

• Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování (pravidla partnerského a rodinného soužití, práva a povinnosti rodinných příslušníků, pravidla bezpečnosti práce, ochrany zdraví, pravidla bezpečnosti silničního provozu...)
- učíme žáky rozpoznávat nevhodné a rizikové chování a uvědomovat si jeho možné důsledky
- učíme žáky nést následky svého nevhodného chování
- učíme žáky rozpoznat vlastní ohrožení sociálně patologickými jevy a účinně se mu bránit
- nabízíme vhodné volnočasové aktivity jako prevenci ohrožení sociálně patologickými jevy
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- učíme žáky rozpoznat, kdy někdo jiný potřebuje jejich pomoc a umět ji nabídnout a poskytnout
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky vhodnou formou ocenit poskytnutou pomoc
- netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- učíme žáky navozovat a udržovat přátelské vztahy na základě respektu, tolerance a empatie
- vedeme žáky k sebeovládání
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

• Kompetence občanské

- učíme žáky respektovat společenské normy, pravidla soužití a právní ustanovení a uvědomovat si rizika a možné důsledky jejich porušování
- vedeme žáky odpovědnosti za ochranu vlastního zdraví (respektovat zásady zdravého životního stylu, prevence úrazů, ochrany před infekčními chorobami, ochrany duševního zdraví)
- nacvičujeme základní techniky odmítání nevhodného chování
- upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i při mimoškolních akcích
- vedeme žáky k aktivní ochraně životního prostředí

• Kompetence pracovní

- učíme žáky pojmenovat a popsat různé pracovní činnosti spojené s péčí o domácnost
- učíme žáky orientovat se v základních pomůckách pro péči o domácnost, správně je pojmenovat, popsat jejich používání
- učíme žáky vybírat vhodné pracovní pomůcky pro konkrétní činnosti spojené s péčí o domácnost
- učíme žáky poznávat a pojmenovat různé druhy materiálů používaných v domácnosti
- učíme žáky samostatně pracovat podle návodů k použití (vyhledat v návodu základní informace a řídit se jimi)
- učíme žáky plánovat, organizovat a hodnotit vlastní práci

Odborné kompetence**• Dodržovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**

- učíme žáky důsledně respektovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v domácnosti (zaměřujeme se na bezpečnou obsluhu elektrospotřebičů, výběr vhodných pomůcek pro práci, značení nebezpečných látek používaných v domácnosti, prevenci úrazů...)
- důsledně vyžadujeme používání doporučených ochranných pracovních pomůcek při práci v domácnosti (např. při používání chemických látek)

• Usilovat o kvalitu své práce, výrobků a služeb

- vedeme žáky k důslednému dodržování pracovních postupů pro práce v domácnosti s využitím vhodných pomůcek
- učíme žáky samostatně pracovat podle návodů k použití (vyhledat v návodu základní informace a řídit se jimi)
- učíme žáky účelně organizovat své pracoviště
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností, vyžadujeme maximální výkon podle individuálních možností žáka daných charakterem a stupněm jeho postižení a aktuálním zdravotním stavem.

• Jednat ekonomicky a v souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje

- učíme žáky hodnotit dopad používání úklidových, dezinfekčních a pracích prostředků na kvalitu životního prostředí
- vedeme žáky k aktivní ochraně životního prostředí (třídíme odpad, nabízíme přírodní a ekologicky šetrné prostředky vhodné k péči o domácnost)

▣ VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ**1. RODINA A RODINNÉ SOUŽITÍ****Výsledky vzdělávání**

žák by měl:

- 1.1. znát podmínky pro uzavření manželství
- 1.2. zdůvodnit funkci rodiny ve společnosti
- 1.3. rozlišovat postavení jednotlivých členů v širší rodině
- 1.4. vědět, co znamená náhradní rodinná péče
- 1.5. vědět, na koho se obrátit v případě osobního ohrožení

Učivo:

- manželství: podmínky pro uzavření manželství, odpovědnost v partnerském a manželském vztahu
- funkce rodiny: biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomická, ochranná (zaopatřovací, pečovatelská), socializačně-výchovná, emocionální
- struktura rodiny, příbuzenské vztahy v rodině, role, postavení, práva a povinnosti členů rodiny, denní řád funkční rodiny, odpovědnost rodičů za výchovu dětí (podle Zákona o rodině)
- hospodaření rodiny

- rozpad manželství, jeho příčiny a důsledky; rodina úplná a neúplná
- náhradní rodinná péče a její formy, význam náhradní rodinné péče
- problematika týraných a zneužívaných dětí, ohlašovací povinnost a její význam
- vyhledání pomoci v případě ohrožení vlastní osoby, pomáhající organizace, jejich činnost, kontakty

2. BIOLOGIE ČLOVĚKA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 2.1. znát základy biologie člověka (význam a funkce nejdůležitějších orgánů)
- 2.2. znát důležitost prevence a dodržovat preventivní opatření
- 2.3. umět do denního režimu zařadit odpočinek a relaxaci

Učivo:

- popis lidského těla
- orgánové soustavy a jejich funkce: opěrná, pohybová, dýchací, kožní, oběhová, trávicí, vylučovací, reprodukční a řídicí soustava
- ochrana zdraví a preventivní opatření: BOZP, prevence úrazů, BESIP, dopravní kázeň, ochrana před infekčními chorobami
- vyvážený denní režim jako základ ochrany tělesného i duševního zdraví, aktivní odpočinek, nabídka volnočasových aktivit v regionu

3. SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 3.1. rozpoznat nevhodné a rizikové chování
- 3.2. znát nebezpečí související s nebezpečnými návyky
- 3.3. uvědomovat si zodpovědnost za sexuální chování a znát důsledky rizikového sexuálního chování
- 3.4. umět se chránit před pohlavně přenosnými chorobami

Učivo:

- nesprávné životní návyky a rizikové chování, jejich zdravotní i sociální důsledky
- ochrana soukromí, nebezpečí spojená s užíváním sociálních sítí
- vyhledání pomoci v případě ohrožení vlastní osoby, pomáhající organizace, jejich činnost, kontakty
- nácvik řešení krizových situací, komunikace s pomáhajícími organizacemi, odmítání nevhodného chování
- sexuální život, pravidla sexuálního soužití, zodpovědnost v sexuálním životě
- rizikové sexuální chování, zdravotní a sociální důsledky rizikového sexuálního chování
- pohlavně přenosné choroby (AIDS, kapavka, syfilis)
- bezpečný sex, ochrana před pohlavně přenosnými chorobami
- trestní odpovědnost za vědomé šíření pohlavních chorob

4. PÉČE O DÍTĚ

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 4.1. znát význam a důležitost rodičovství
- 4.2. ukázat na modelu základní péči o novorozence a kojence
- 4.3. podle svých možností charakterizovat jednotlivá vývojová období dítěte

Učivo:

- význam rodičovství
- práva a povinnosti rodičů a dětí, vzájemné vztahy, odpovědnost rodičů za zdraví a výchovu dětí
- početí, těhotenství a porod
- péče o zdraví dítěte v době těhotenství
- péče o novorozence a kojence: hygiena, oblékání, krmení, příprava potravy, denní režim, preventivní prohlídky u lékaře, povinné očkování, péče v době nemoci (praktický nácvik)
- pomoc v krizových situacích při péči o dítě, zdravotní i sociální péče, kontakty
- vývojová období člověka a jejich charakteristika

5. DOMÁCNOST**Výsledky vzdělávání**

žák by měl:

- 5.1. vyjmenovat základní vybavení domácnosti
- 5.2. popsat funkci jednotlivých bytových prostor
- 5.3. používat příslušné prostředky a přístroje v péči o domácnost, při zacházení s nimi dodržovat bezpečnostní předpisy

Učivo:

- členění bytu na funkční zóny, pojmenování a funkce jednotlivých bytových prostor
- vybavení bytu a jeho použití
- pracovní činnosti spojené s péčí o domácnost, výběr vhodných pomůcek a prostředků k péči o domácnost, orientace v návodech k použití
- bezpečnost při práci v domácnosti, bezpečná obsluha elektrospotřebičů, bezpečné používání chemických látek, značení nebezpečných látek (výstražné symboly), ochrana životního prostředí při práci s chemickými látkami